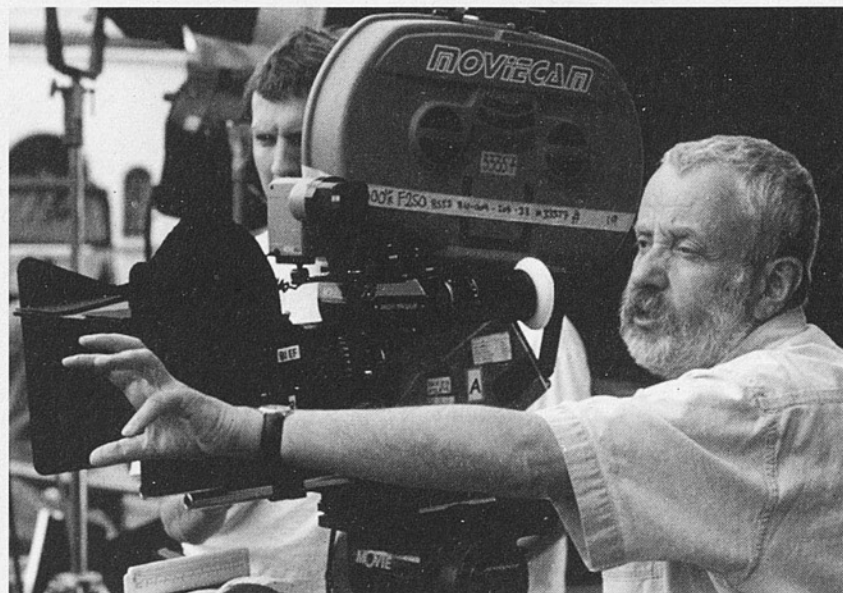

Clàssics Moderns. La família (i IV) *Secrets & Lies* (Secretos y mentiras, 1996) de Mike Leigh

Iñaki Revesado

La filmografia de Mike Leigh és un autèntic estímul per a persones que cerquen en el cinema alguna cosa més que divertiment. Cada un del seus treballs està carregat d'un missatge d'humanitat a què no poden ser alienes les ments compromeses. Sap variar entre el drama i la comèdia, sentint-se en els dos gèneres amb similar comoditat i fent en ambdós casos absolutament creïbles els seus personatges. Com és habitual en la major part dels cineastes europeus, Leigh és tan minoritari com Haneke, Téchiné o Akin, si bé el darrer dels films que s'ha estrenat al nostre país ha gaudit d'una supervivència inusual a les pantalles. Èxit al qual tampoc no ha estat aliena la nostra ciutat, ja que *Happy-go-lucky* (*Happy, un cuento sobre la felicidad*, 2008) ha aconseguit aguantar la invasió d'estrenes sense control i ha resistit setmana rere setmana a les pantalles dels Porto Pi.

Secrets & Lies es va estrenar poc després de fer impacte arreu dels festivals amb el seu anterior treball, *Naked* (1993), un film dur i desagradable que planteja en primer terme la misèria humana duita als darrers extrems. L'èxit de *Naked*, malgrat la seva incomoditat, ben segur que li va obrir les portes de l'edició de Canes del 1996, on es va presentar el film que comentam, que finalment va guanyar, amb tota justícia, la Palma d'Or. Hi ha coses ja presents a *Naked* que també s'obren lloc entre l'artilleria de sentiments i emocions que formen *Secrets & Lies*, com és el reflex de la misèria humana, encara que mostrada ara d'una manera més discreta i amb una porta (un ample portal, seria més adequat) oberta a l'esperança.

El film de Leigh és una de les obres que amb més certesa ha sabut mostrar el lloc que ocupa la família en la vida de les persones. La pel·lícula s'inicia amb l'escena d'un enterrament. Els vestits de dol, els

càntics fúnebres, els ulls emocionats dels assistents són una petita introducció de la història d'un dels personatges que després esdevindrà la peça fonamental quan arribem al desenllaç, en què per sempre quedaran enterrats tots els secrets i totes les mentides. L'escena ben bé podria ser el típic episodi a què estam acostumats per mor de les pel·lícules de Hollywood, amb cementeris que més semblen parcs, on les creus es reparteixen ordenadament en un camp de gespa immaculat i on cada làpida sembla ser un ornament de marbre blanquíssim com flors repartides en un paisatge bucòlic. Segurament, els reunits partien després de l'oració de comiat en cotxes majestuosos a les seves grans ocupacions. Tanmateix qualsevol semblança amb les produccions de Hollywood s'esvaeixen quan la càmera de Leigh, després de mostrar els ulls plorosos dels familiars i amics

de la persona morta ens regali una panoràmica del cementeri, en el qual l'herba ha crescut fins a menjar-se les creus i les làpides que recorden els morts, a qui ningú no sembla ja recordar: un clar reflex que més enllà de la mort de les persones, del que ja tampoc no queda res és del seu record. Fantàstic retrat de la lleugeresa i de la imperceptible finitud de l'existència humana. Des d'aquí, des d'aquest primer i imprescindible reflexió, la història que ens contarà Mike Leigh cobra una major importància, com si des de la càmera ens cridàs *carpe diem*, perquè la vida és només el que és i absurd seria deixar-la córrer i veure-la passar com un simple espectador, sense implicar-s'hi fins a les celles, per després penedir-se'n.

Lluny del cementeri es desenvolupen les vides de dos germans: Maurice i Cynthia. Amb desigual sort a la vida, Maurice ha aconseguit millorar el seu estatus gràcies al negoci de fotografia. Casat amb Monica, a qui estima i de qui continua enamorat com un al·lot, Maurice quasi ha oblidat quines eren les seves arrels, perquè aquestes eren tristes, pobres i difícils; males, molt males d'encaixar dins la nova casa que ha comprat, la qual Monica ha decorat com si es tractàs d'una casa de pepes, pintada amb colors que més recorden un pastís ensucrat fins al límit del que és suportable. I és que Monica es nega a acceptar allò que la vida no li ha volgut donar i que sap que mai no podrà tenir: un fill. Tret d'aquest problema que es revitalitza cada mes quan Monica es troba amb una nova menstruació, la vida del matrimoni és tranquil·la i feliç. Maurice continua enyorant la seva germana Cynthia i la seva neboda Roxanne, però sap que l'harmonia familiar és tan utòpica com l'esperança de la seva dona que qualche mes la menstruació no comparegui, perquè les diferències que separen les cunyades són massa grosses. No obstant, Maurice

ha sabut ubicar l'enyorança de la germana i veu com la vida passa a través de les mirades quasi sempre tristes i mancades d'il·lusió de les persones que entren en el seu estudi per ser fotografiades. Després de tot, tenint en compte el que veu cada dia, considera que ell és un tipus amb sort, un tipus feliç.

Menys afortunada ha estat Cynthia. Operària en una fàbrica on les hores passen lentes mentre una màquina fa petites osques en les planxes de cartró, la monotonia laboral poc l'ajuda a evadir-se de la seva existència. Morts els pares i després que Maurice deixàs la casa familiar, Cynthia, lluny de desfer-se dels arrels, pareix ensorrada i presonera entre ells. Sense altres possibilitats ha quedat en la casa on ha viscut sempre acompanyada dels pares, en un barri més gris que ella mateixa, on les persones caminen sense mirar-se, acompanyada d'una filla de 20 anys de pare desconegut, Roxanne, incapaç de mirar la mare amb una mica de dolçor. Cynthia sap que no ha donat a la seva filla moltes oportunitats, però tampoc no comprèn l'odi que sempre destil·la la mirada de Roxanne. D'alguna manera l'alcohol i el tabac són una ajuda en el dia a dia, com ho és el sol que, sense distingir rics i pobres, alegra el petit jardí desendregat de Cynthia.

L'aniversari de Roxanne, que ha de fer 21 anys, serà l'excusa perquè la família es torni a reunir després de més de dos anys sense retrobar-se. Per això un dia Maurice, sense que Monica ho sàpiga, visitarà la seva germana. En aquesta visita descobrim una infantesa difícil i també un amor intens entre els germans, que no han sabut fer comprendre en els altres la necessitat que tenen l'un de l'altre. Tot i així, Maurice, que sap que ell ha estat a qui la sort ha somrigut és generós amb la germana, qui quasi desesperada, emmalaltida de tanta soledat, l'implora que l'abraci.

Però de manera paral·lela, el realitzador ens ha anat contant detalls de la vida d'Hortense, una jove negra que és filla de la dona enterrada en l'escena del començament. Hortense és bastant més petita que els seus dos germans, amb qui no sembla entendre's gaire. Morta la mare, decideix descobrir enigmes passats. Sempre ha sabut que era filla adoptada i de cop sent la curiositat de conèixer qui era la seva mare natural. Ajudada per uns serveis socials i una llei que l'empara, Hortense arriba fins a Cynthia, precisament quan aquesta es troba al límit de les seves forces. De cop Cynthia ha d'enfrontar-se no només al seu present, sinó també a errors i ferides del passat que mai no ha sabut tancar i que l'avergonyeixen profundament. Però Cynthia, per damunt de tot, és una bona persona i sap que un embaràs als 15 anys és el primer disbarat de tota la successió de disbarats en què es resumeix la seva existència. I el millor de tot, encara és a temps de posar una mica d'ordre.

Cynthia i Hortense són mare i filla, però pertanyen a mons molt diferents. L'alcohol, el tabac i els disgustos han enlletgit considerablement la mare, però Hortense hi troba una

persona feble, simpàtica i amable que la necessita més del que Hortense necessitarà mai una altra mare. La nova filla és bella, elegant, té un bon treball i un apartament lluminós, és independent, educada, intel·ligent; res a veure amb Roxanne, l'altra filla de Cynthia.

Arribarà l'aniversari de Roxanne. La família es re-troba posant tots de la seva part perquè la bomba que s'amaga rere de cada porta de la nova casa de Maurice no esclati. D'alguna manera els dos germans tornen a tenir el que sempre han volgut, tenir-se mútuament. Però Cynthia s'ha cansat de callar i sap que si vol sortir del pou en què es troba, és necessari destapar els secrets. Per això hi ha convidat Hortense d'amagat. Cynthia assumeix el risc amb valentia, però sobretot amb esperança, tenint només la complicitat de la filla recuperada, tal vegada perquè sap que el sol també llueix en el seu jardí i que encara que no disposi més que de cadires velles, sempre en tindrà alguna disposada per a qui la vulgui acompanyar.

No seria just no fer referència a la feina realitzada pel conjunt d'actors, tots ells impecables. Tal vegada per fer distinció entre ells, cabria destacar la sempre extraordinària Brenda Blethyn en el personatge de Cynthia i Marianne Jean-Baptiste en el personatge d'Hortense, encapçalant la resta d'actors, amb unes actuacions totes elles ajustadíssimes. Però tot això no hagués estat possible sense la màgia que Mike Leigh ha vessat sobre un guió elaborat i extret de la vida quotidiana i una direcció feta des de la discreció, que obligava a donar un major protagonisme als actors.

NOTA FINAL. Han estat molts d'anys, els que he col·laborat a *Temps Moderns*. El temps de dir adéu sempre és trist. Han estat moltes hores dedicades a escriure unes pàgines que m'han fet viure amb una major intensitat aquesta passió que és el cinema i això és una cosa que mai no podré agrair suficientment a aquesta revista, a Jaume Vidal i als qui la fan possible, i sobretot a tots els qui la llegiu. Però el bon cinema, per sort, sempre seguirà existint i la màgia que s'amaga dins una sala de cinema continua a l'abast de tots. ¡Gaudiu-la sempre que pugueu! Agrait. Fins aviat. ■

